

**ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER
AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ**

**AĞUSTOS 2022
CİLT: 9 SAYI: 2**

**JOURNAL OF INTERNATIONAL
MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC
RESEARCHES**

**AUGUST 2022
VOLUME: 9 ISSUE: 2**

www.joimar.com
2022

HAKKIMIZDA

Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi 2014 yılında yayın hayatına girmiştir. Dergi yılda 3 kez olmak üzere Nisan, Ağustos ve Aralık aylarında elektronik olarak yayımlanır. Derginin yayın kabul ettiği temel alanlar eğitim bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri ve spor bilimleridir. Dergimize yayınlanması için belirtilen bu alanlara uygun olan özgün makale, derleme, kitap bölümü ve olgu sunumları gönderilebilir.

Dergide yayınlanması için kabul edilen akademik çalışmalar dergi web sitesinde elektronik olarak yayınlanır. Dergiye gönderilen akademik çalışmalar editörün onayından geçtikten sonra hakem değerlendirmesi için alana hâkim hakemlere yönlendirilir. Her akademik çalışma en az iki hakem değerlendirmesine tabi tutulur. Editör gerekli gördüğü durumlarda akademik çalışmayı ikiden daha fazla hakemin değerlendirmesine sunabilir. Ancak şartlar ne olursa olsun hem editör hem de derginin diğer yönetim organları hiçbir makaleye dergide yayınlanması için öncelik vermez. Ayrıca her akademik çalışma konu ile ilgili hakemlere yönlendirilirken editör veya dergi yönetim organlarının hakemlerin kararları üzerinde etkide bulunmaları söz konusu olamaz.

Günümüzde akademisyenler başta olmak üzere akademik çalışmalar yapan diğer bilim insanların en fazla karşılaştıkları sorunların başında akademik çalışmalarının uzun değerlendirme sürelerine tabi tutulması gelmektedir. Dergimiz bilim insanların bu sorunu ortadan kaldırmak ve dergiye gönderilen akademik çalışmalara ilişkin hakem görüşlerinin en kısa sürede neticelenmesi için gerekli hassasiyeti göstermektedir. Bunun yanında dergimiz aşağıda yer alan indeks ve dizinlerde taranmaktadır.

International Scientific Indexing
International Institute of Organized Research
Advanced Science Index
Indian Science Index
Infobase Index
General Impact Factor
Scientific Indexing Services
Türk Eğitim İndeksi
Eurasian Scientific Journal Index
Open Academic Journals Index
Directory of Indexing and Impact Factor
Cite Factor Academic Scientific Journals
Researchbib Academic Resource Index
Bibliothekssystem Universität Hamburg
World Catalogue of Scientific Journals
SJIF Scientific Journal Impact Factor
Scholarsteer Scholarly Information
Cosmos Impact Factor
Academic Keys
İdeal Online
Acar Index
Jifactor

ABOUT US

Journal Of International Multidisciplinary Academic Researches entered into the life in 2014. It is published electronically in April, August and December, three times a year. Base fields of the journal are educational sciences, social sciences, health sciences and sport sciences. Unique articles, collections, book sections and case reports can be sent to the journal for publication. Academic studies accepted for the publication on the articles are published on the journal website electronically. Academic studies sent to the journal are directed to the specialist referees after it was certified by the editor. Each academic study is subjected to at least two referee assessments. When the editor finds the evaluation of the study necessary, he can send the study to referees more than two. However, under all circumstances, both the editor and the other managing bodies of the articles can not give priority to any article to be published on the journal. Furthermore, while every academic study is directed to the referees interested in the topic, the editor or managing bodies of the journal can't have any effect on the decisions of the referees.

In this day and time, particularly academicians and other scientists doing academic researches say that the most common difficulty they encountered during their researches was that the academic studies had been subjected to long assessment process. Our journal displays the necessary sensitivity in order to clear the problems and provide the academic studies with results as soon as possible. Additionally, our journal is scanned in the following indexes and lists.

International Scientific Indexing
International Institute of Organized Research
Advanced Science Index
Indian Science Index
Infobase Index
General Impact Factor
Scientific Indexing Services
Index of Turkish Education
Eurasian Scientific Journal Index
Open Academic Journals Index
Directory of Indexing and Impact Factor
Cite Factor Academic Scientific Journals
Researchbib Academic Resource Index
Bibliothekssystem Universität Hamburg
World Catalogue of Scientific Journals
SJIF Scientific Journal Impact Factor
Scholarsteer Scholarly Information
Cosmos Impact Factor
Academic Keys
Ideal Online
Acar Index
Jifactor

ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
(E-ISSN: 2149-2166)

YAYIN KURULU

EDİTÖR	Kurum
Hakan Hekim	Hekim Yayınevi
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ	
Mesut HEKİM	Hekim Yayınevi
SEKRETARYA	
Mehmet TOKGÖZ	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Oğuz GÜRKAN	Bozok Üniversitesi
Servet REYHAN	Siirt Üniversitesi
Yılmaz YÜKSEL	Erzurum Teknik Üniversitesi
HAKEM KURULU	
Dr. Ahmet ŞAHİN	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Ahmet TALİMCİLER	Ege Üniversitesi
Dr. Akmaral İBRAYEVA	M. Kozybayev Kuzey Kazakistan Devlet Üniversitesi
Dr. Arzu Gürdoğan	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Asiye Ayben Çelik	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Ayfer AYDINER BOYLU	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Ayşe Derya IŞIK	Bartın Üniversitesi
Dr. Barbaros Serdar ERDOĞAN	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Doğan Bıçkı	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Dolunay ŞENOL	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Elif BOZYIĞIT	Pamukkale Üniversitesi
Dr. Emre SERİN	Siirt Üniversitesi
Dr. Erdi Kaya	Akdemiz Üniversitesi
Dr. Esmâ ESGİN GÜNDER	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Feda Rehimov Hannanoğlu	Akü Devlet Üniversitesi
Dr. Georgi GAGANİDZE	Ivane Javakhishvili Tiflis Devlet Üniversitesi
Dr. Gökhan ÇOBANOĞLU	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Gönenç HONGUR	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Gül ÖZKAYA	Akdeniz Üniversitesi
Dr. Gülay GÜNAY	Karabük Üniversitesi
Dr. Gülten HERGÜNER	Sakarya Üniversitesi
Dr. Hale YAMANER OKTAN	Ege Üniversitesi
Dr. Hande ŞAHİN	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Hanna STAKHEYENA	Boğaziçi Üniversitesi
Dr. Hayri AYDOĞAN	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Hilal Yıldırım Keser	Uludağ Üniversitesi
Dr. Huriyet Bilge	Celal Bayar Üniversitesi

Dr. Kadri Yılmaz ERDAL	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Mehmet ŞAHİN	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Metin SAYIN	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Mir Hamid Sleihan	Islamic Azad University, Iran Üniversitesi
Dr. Modammad Ahmad Qudah	University of Jordan Üniversitesi
Dr. Muharem Cufta	Pamukkale Üniversitesi
Dr. Murat ÇALIŞOĞLU	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Dr. Murat GÖK	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Murat KEÇE	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Mustafa TALAS	Ömer Halis Demir Üniversitesi
Dr. Nihada Delibegović Džanić	University of Tuzla, Bosniaand Herzegovina Üniversitesi
Dr. Nilgün VURGUN	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Nurten DİNÇ	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Özkan YILDIZ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Özkan YILDIZ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Perihan ŞARA	Uşak Üniversitesi
Dr. Semra AKAR ŞAHİNGÖZ	Gazi Üniversitesi
Dr. Semra TETİK	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Sırrı Cem DİNÇ	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Sibel ERKAL	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Suat KOLUKIRIK	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Tamara Merkulova VYKTOROVNA	Khrakiv Ulusal Üniversitesi
Dr. Tonguç VARDAR	Uludağ Üniversitesi
Dr. Turan IŞIK	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Türkay Türkoğlu	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Zafer Durdu	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Zeynel TURAN	Yüzüncü Yıl Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

	Sayfalar
Göçmen Çocuklarda Sosyal Uyum Sorunları ve Sosyal Uyum Sorularını Önlemeye Yönelik Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi Yazar: Ercan KÜÇÜKOBA	1-12
Futbolda Taraftar Şiddetinin Önlenmesinde Passolig Uygulamasının Önemi Yazar: Erdem Gürol ERDEN	13-21

TABLE OF CONTENTS

	Pages
The Evaluation Of Social Cohesion Problems And Educational Policies To Prevent Social Cohesion Problems In Migrant Children Author: Ercan KÜÇÜKOBA	1-12
The Importance of Passolig Application in Preventing Fan Violence in Football Author: Erdem Gürol ERDEN	13-21

GÖÇMEN ÇOCUKLARDA SOSYAL UYUM SORUNLARI VE SOSYAL UYUM SORUNLARINI ÖNLEMENE YÖNELİK EĞİTİM POLİTİKALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

THE EVALUATION OF SOCIAL COHESION PROBLEMS AND EDUCATIONAL POLICIES TO PREVENT SOCIAL COHESION PROBLEMS IN MIGRANT CHILDREN

Ercan KÜÇÜKOBA

*e-mail: ekucukoba@gmail.com

Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim
Dalı, Balıkesir, Türkiye

ÖZET

Son yıllarda özellikle terör olayları ve savaş gibi nedenlere paralel olarak uluslararası göç hareketlerinin arttığı görülmektedir. Göç sonucunda özellikle göç alan ülkelerde ciddi ekonomik, sosyal ve siyasal problemlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Bunun yanında göç sürecinde yaşanan travmatik olaylara paralel olarak göç zorlanan çocuklarda birtakım psikolojik ve sosyal gelişim bozuklukları ortaya çıkmaktadır. Buna paralel olarak göç zorlanan çocuklarda yeni yerleşilen bölgelerde sosyal uyum sorunları ortaya çıkmaktadır. Devletler de ortaya çıkan sosyal uyum sorunlarını en aza indirmeye yönelik politikalar geliştirmektedir. Türkiye’de de göçmen çocukların toplumsal katılımlarını desteklemek için sosyal uyum politikaları uygulanmaktadır. Yapılan bu çalışmada da göçmen çocuklara yönelik sosyal politikaların incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan literatür taraması sonunda göçmen çocuklara yönelik olarak uygulanan sosyal politikaların başında eğitim, barınma ve sağlık alanındaki uygulamaların geldiği tespit edilmiştir.

Keywords: Göçmen çocuklar, sosyal uyum, sosyal uyum politikaları

JEL KODU: F22

ABSTRACT

Of late years, it has been observed that international migration movements have increased particularly in parallel with reasons such as terrorism and war. As a result of migration, it is seen that serious economic, social and political problems have emerged, especially in countries receiving immigration. In addition, in parallel with the traumatic events which were experienced during the migration process, some psychological and social development disorders occur in children who were forced to migrate. In parallel with this, social adaptation problems arise in the newly settled regions of children who are forced to migrate. States have also developed policies to minimize emerging social cohesion problems. Social cohesion policies are implemented in Turkey to support the social participation of migrant children. In this study, it is aimed to examine the social policies towards immigrant children. At the end of the literature review, it has been determined that the most important social policies implemented towards migrant children are the practices in the field of education, accommodation and health.

Anahtar Kelimeler: Migrant children, social cohesion, social cohesion policies

JEL CODE: F22

GİRİŞ

Toplum bilimi açısından göç kavramının insanların sosyal, siyasal ve ekonomik nedenler ile içinde buldukları bölgeden geçici ya da sürekli olarak başka bir bölgeye yerleşmeleri olarak açıklanmaktadır. İçinde bulunduğu ülke sınırları içerisinde, bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan yer değiştirme durumuna “iç göç”, yaşadıkları ülkeden başka bir ülkeye geçilmesi

durumuna ise “dış göç” denilmektedir (Er, 2015). Sosyoloji açısından ise göçün sadece basit bir mekânsal yer değiştirme olmadığı, bu olgunun fiziki ve toplumsal çevrenin değişmesi ile beraber göçmenlerin ve yerli nüfusun karşılıklı bir şekilde sosyo-kültürel ve ekonomik ilişkilerini dönüştürdüğü, ayrıca onları yepyeni bir ilişkiler sarmalına dahil eden bir süreci ihtiva ettiği belirtilmektedir (Şahin & Aydemir, 2018).

Her toplum ve topluluğu etkileyen göçün olumlu ve olumsuz boyutlarının olduğu bilinmektedir. İnsanlık tarihi ile bütünleşik olarak bahsedilen göç olgusunun toplum ve toplulukları etkilemeyi sürdürdüğü görülmektedir (Özdemir, 2008). Göçmenlerin yaşam tarzının yeni yerleşmiş oldukları toplumun değer yargılarına kısmen ya da tamamen ters olması, iş imkanlarına ket vurmaları, çeşitli etnik köken ve dini yapıda olmaları, sosyal yapıyı zarara uğratan davranışlar sergilemeleri, dil sorunları, göç edilecek toplumdaki bireylerin birbiri ile uyumsuzluk yaşamaları, yetkililerin göçmenleri yerli insanlar ile bütünleştirme çabalarının yetersizliği gibi sorunlar, göçmenlerin uyum sorunları yaşamalarına sebep olabilmektedir (Aydoğdu, 2019).

Farklı kültürlerden olan insanların birlikte yaşamalarının, farklılıkları kabullenmeleri ve karşılaştıkları zorlukları birlikte atlatmaları gerekmektedir. Yeni bir yaşam tarzına uyulması sürecinde bireyin yabancılık, pişmanlık, sosyal izolasyon, değersiz hissetme ve yalnızlık gibi hislerin yaşanmasına ve söz konusu hislerin var olmasının neticesinde stresin çok daha fazla olmasına neden olabilmektedir. Var olan stres ile etkin bir şekilde baş edilmemesi bireylerde depresyon ve anksiyete bozukluğu gibi bazı sağlık sorunları riskini yaşattığı belirtilmektedir (Tuzcu & Bademli, 2013). Göçmenlerin yaşadıkları psikolojik sorunlara ek olarak içinde buldukları yeni kültüre uyum sağlama süreçleri sosyal uyum problemlerinin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Göç sürecinden en fazla etkilenen gruplar arasında çocuklar yer aldığı için çocukların da göç sürecinde sosyal uyum problemi yaşamaları beklenen bir sonuçtur. Çocukların göç sürecine paralel olarak yaşadıkları sosyal uyum sorunlarının en aza indirilmesinde eğitimin büyük bir rolü bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmada da göçmen çocukların yaşadıkları sosyal uyum sorunlarının incelenmesi ve sosyal uyum sorunlarını önlemeye yönelik eğitim politikalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Göç Kavramı

Göç kavramının “bireylerin var olan konumlarından siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal nedenler ile farklı bir yere hareket etmeleri” şeklinde açıklanmaktadır (Koçak & Terzi, 2012). Bununla birlikte Uluslararası Göç Örgütü’nün göç kavramını “insanların kişisel veya grup halinde uluslararası ülke sınırlarını geçip başka ülkeye yerleşmeleri” olarak belirttiği görülmektedir. Bu çerçevede nedeni, yapısı ve süresi ne olursa olsun bireylerin yer değiştirdiği tüm nüfus hareketlerinin göç kapsamında değerlendirildiği belirtilmektedir (Uluslararası Göç Örgütü, 2004). Göçe ilişkin yapılan tanımların ortak noktasının yer değiştirmek ve hareket etmek olduğu görülmektedir. Toplumsal açıdan göç hususunda detaylı ve ortak bir tanımın ortaya koyulmasının önemli olduğu zorluklar arasında; her bir göç hareketinin, olgusunun kendine özgü sebeplerinin olması, kapsamı, gerçekleşme ve yaşanma şeklinin birbirinden farklı olduğu belirtilmektedir. Göz önünde olması gereken başka bir önemli faktörün göçün bir anda gelişen sosyal olgu olmasından ziyade süreç niteliğinde olmasıdır (Başarıcı, 2019).

İnsanlık tarihinde göçün sebep olduğu sosyal, ekonomik ve politik sonuçlar sebebi ile çok yönlü olarak incelenmesinin gerekli olduğu belirtilmektedir. Oldukça uzun yıllarda sadece göç eden kişi ve grupları değil, aynı zamanda göç edilen yerde bulunan yerleşik toplulukları

etkilemesi sebebi ile dünyanın önemli toplumsal, ekonomik ve politik konusu olduğu görülmektedir. Neden ve sonuçlarından ziyade etkilediği ve etkilendiği toplumların yapısı bakımından ülkelerin ön gördüğü göç politikaları ve uygulamalarının da tartışılmasının gerekli olduğu belirtilmektedir (Günay ve ark., 2017). Göç olgusu ortaya çıkma nedenlerine ve işleyiş biçimine göre bazı sınıflara ayrılmaktadır. Literatürde yer alan bilgilere göre göç türleri aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır.

Düzenli ve düzensiz göç: Düzenli göç kavramı Uluslararası Göç Örgütü tarafından “tanınan ve izin verilen yasal kurallar kapsamında yapılan göç hareketi” şeklinde açıklanmaktadır. Bu çerçevede düzenli göçlerin insanların yaşamakta oldukları ülkeden çıkıp başka ülkelere yasal kurallar kapsamında göç etmelerini ifade etmektedir. Düzensiz göç hareketlerinin tanımına bakıldığında ise göçmenlerin hem kendi ülkelerinin hem de göç edecekleri ülkelerin yasal mevzuatlarına dikkat etmeden gerçekleştirdiği belirtilmektedir. Bu anlamda düzensiz göçmenler yasa dışı giriş yollarını kullanıp veya vize süresi dolmasına karşın göç edilen ülkeyi terk etme eğiliminde olmayan göçmenler olarak tanımlandığı görülmektedir (Uluslararası Göç Örgütü, 2004).

Zorunlu göç: Zorunlu göçlerde kişilerin tercihine bakmadan, devlet tarafından bazı durum ve olaylara mecburen maruz kaldıkları görülmektedir. Ülkemizde yapılan bu göçler ile insanların Türkiye'nin batı ve güney bölgelerine yerleştirildiği belirtilmektedir. Bu sebeple göç edilen kentlerin nüfus oranının arttığı görülmektedir. Adana ve Mersin şehirleri bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir. Gönüllü göçler ise herhangi bir baskı ile karşılaşmadan kişilerin kendi seçimlerinin paralelinde gerçekleştirdikleri göçler şeklinde ifade edilmektedir. Kişilerin daha iyi yaşam şartlarında hayatlarını sürdürebilmeleri, iyi eğitim alabilmek, sağlık olanaklarından yararlanmak ve daha çok para kazanabilmek için devlet tarafından baskı olmaksızın gönüllü olarak gerçekleştirilen göçler olduğu belirtilmektedir (Koçak & Terzi, 2012).

Kitlesel göç: Yapılan göç eylemlerinin kitlesel veya kişisel yapılabildiği, kitlesel yapılan göç hareketlerinin genel anlamda sığınma amaçlı olarak yapılmasının yanında mülteci statüsü için yapılan göç hareketleri olduğu belirtilmektedir. Buna karşın mülteci veya sığınmacı olup kişisel olarak göç edenlerin de dahil olduğu görülmektedir (Dağdeviren, 2018).

İç ve dış göç: Yaşamını sürdürdüğü ülkenin sınırları içindeki bölgeden farklı bir bölgeye gerçekleştirilen yer değişikliğinin “iç göç”, yaşamlarını sürdürdükleri ülkeden başka bir ülkeye doğru yer değişikliğinin yapılması ise “dış göç” olarak ifade edilmektedir (Er, 2015). İç ve dış göçlerin toplumların sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapılarını olumsuz olarak etkilemesi sebebi ile literatürdeki çalışmalarda bu göçlerin olumsuz etkilerinin incelendiği görülmektedir (Elliot ve ark., 2014).

Göçe Neden Olan Faktörler

Dünya genelinde göçün oluşmasına sebep olan bazı nedenlerin olduğu belirtilmektedir. Söz konusu sebeplerden bazılarının sosyo-kültürel, güvenlik, sosyo-ekonomik, politik ve doğal nedenler olduğu bilinmektedir. Bu çeşit sebeplerden ötürü göç olgusunun ortaya çıkıp şekillendiği belirtilmektedir (Günay ve ark., 2017). Göç nedenleri arasında pek çok itici ve çekici etkenin olduğundan söz edilmektedir. İtici etkenler çerçevesinde, siyasal baskılar, demografik, ekonomik ve çevresel nedenler olduğu görülmektedir. İnsanların yaşamlarını sürdürdükleri yeri terk etmek zorunda kalmalarına sebep olan siyasi baskıların çeşitlerinden bazılarının, totaliter-otoriter yönetim biçimleri, ihtilaller, sıkı yönetim ve savaşların toplum

üzerindeki uygulamaların olduğu belirtilmektedir (Şahin & Aydemir, 2018). Ayrıca göç eyleminin daha çok yerel imkanların yetersizliği sebebi ile gerçekleştiği görülmektedir. Eğitimin daha verimli bir şekilde gerçekleşmesi için de göç eyleminin gerçekleştiği belirtilmektedir (Genç ve ark., 2019). Bu çerçevede eğitim olanaklarının yetersizliği insanları göçe zorlayan sebepler arasında ifade edilmektedir (Aşkın ve ark., 2013).

Göçe neden olan unsurlar arasında sosyo-ekonomik unsurlar önemli bir yere sahiptir. Çelik'e (2006) göre, gelir artışı ve istihdam fırsatlarının göçe ilişkin çekici etkisinin söz konusu bölgenin ekonomik koşullarıyla yakın ilişkisinin olduğu görülmektedir. Ekonomik alanda yaşanan gelişme ile birlikte gelir ve istihdam düzeyinin de arttığı belirtilmektedir. Ülkelerin belli başlı bölgelerinde oluşan ekonomik gelişimin diğer bölgelerden buraya göç eyleminin oluşmasına sebep olmaktadır.

Siyasi endenler ve güvenlik gerekçeleri de göçe neden olan unsurlar arasında yer almaktadır. Bilindiği üzere toplumda oluşan hak ihlalleri, politik çatışmalar ve özgürlüklerde oluşan şiddet olayları, dini ve politik inanç, milliyetçilik, ırkçılık gibi faktörlerde devam eden ayrımcılık ve takip eden şiddet olayları, insanların daha özgür ve güvende olabildikleri yerlere göç etmelerine sebep olmaktadır (Aydoğdu, 2019). Bahsi geçen güvenlik nedenleri ile başka bir ülkeye sığınan insanların var olan sorunlardan kaynaklanan uluslararası korunma gereksinimi hisseden sığınmacılar olduğu belirtilmektedir. Vatandaş olduğu ülkenin kendisini korumayı sağlayamadığı zamanlarda insanların kendisinin korunması için uluslararası toplum veya başka bir ülkeden talep etme hakkının olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla söz konusu insanların göç sırası ve sonrasında yaşananların uyum sürecinde ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir (Dağdeviren, 2018).

Sosyal Uyum Kavramı

Çağdaş toplum yapısında sosyal ilişkilerin oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Çünkü insanların hayatlarının önemli bir bölümünün diğer insanlar ile etkileşim içerisinde geçirdiği görülmektedir. Bu nedenler dolayısıyla sosyal beceri düzeyi yüksek kişilerin toplum içinde diğer insanlarla daha kolay iletişim sağlayabildiklerinden söz edilmektedir. Yaşamın ilerleyen dönemlerinde diğer bireyler ile sosyal etkileşimlerin oluşturulabilmesinin altında çocukluk dönemlerinde edinilen sosyal becerilerin önemli rolünün olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte çocukluk dönemlerinde kazanılan sosyal yetilerin bireyin erişkinlik dönemlerinde topluma adapte olmasını olumlu olarak etkilediği görülmektedir (Kabasakal & Çelik, 2010). Çocuklarda sosyal uyumun gelişmesinin okul öncesi dönemde başladığı belirtilmektedir. Bahsedilen dönemde hem akranları ile hem de yetişkin insanlar ile bazı işler yapmaları ve sorumluluk aldıkları zaman başarılı bir şekilde gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bu bakımdan birlikte zaman geçirmenin önemine odaklanılması, yapılan doğru tutumların onaylanıp desteklenmesi, hatalı tutumlarınsa uygun bir şekilde uyarılıp düzeltilmesinin toplumsal gelişim açısından oldukça önemli olduğu belirtilmektedir (Tanrıverdi & Erarslan, 2015).

Sosyal uyuma etki eden ve şekillendiren faktörlerin başında ailenin yer aldığı bilinmektedir. Aile içi iletişimin çocukların toplumsal beceri ve uyumlarını olumlu ve olumsuz olarak etkileyebildiği belirtilmektedir. Ebeveynlerin çocuklara ilişkin sıcaklık, yakınlık, sevgi ve davranışlarında güven veren ve tutarlı bir yaklaşıma sahip olmalarının, çocukların adaptasyon ve becerilerini olumlu olarak etkilediği görülmektedir. Buna karşın ebeveynlerin çok sert bir otorite ve disiplin uygulamasının çocuklarına fazla baskı yapmaları, sevgi dolu ve esnek bir

iletişim sürecinde uzak büyütmeleleri çocukların beceri ve sosyal uyumlarını olumsuz olarak etkilediği belirtilmektedir (Işık, 2007).

Sosyal uyum üstünde etkisi olan diğer bir faktörün kardeş sayısı veya kardeşler arasındaki ilişkiler olduğu bilinmektedir. Tek çocuk olan çocukların genellikle benmerkezci, başka birine bağımlı olma ve değişken kişilikte olabildikleri belirtilmektedir. Kardeşi olmayan çocukların toplumsal duygusal gelişim düzeyleri, iki veya üç kardeş olan çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş sayısı olan çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bir veya iki kardeşi olan çocukların toplumsal uyumlarının üç veya daha fazla kardeşi olan çocuklara göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede çocuk sayısının artması halinde toplumsal duygusal uyum düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışma bulgularına bakıldığında da kardeş sayısı değişkenin sosyal uyum yetilerinin üzerinde önemli belirleyici olduğu belirtilmektedir (Işık, 2007; Yılmaz & Tepeli, 2013).

Sosyal uyum üzerinde etkisi olan diğer bir unsurun da okul ortamı olduğu bilinmektedir. Çünkü çocuğun benlik kavramı gelişiminin aile ile birlikte okul ortamı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Benliğin okulda öğretmenin çocuğa ilişkin fikirlerinin çocuğun algılayışına bağlı bir şekilde şekillendiği belirtilmektedir. Yeni nesillerin toplum yaşamındaki yerini alması için hazırlık yapmasında ihtiyaç duyulan bilgi, beceri, kişilik yapısı ve anlayış sağlamalarının zenginleştirilmesine yardım etme faaliyetinin eğitim olarak ifade edildiği görülmektedir. Eğitimin özelliği önemli ölçüde öğretmenlerin niteliği ile özdeş olarak nitelendirilmektedir. Öğretmenlikte hedef kitlenin çocuk yani insan olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmaların, verilen hizmetlerin insana yönelik olması, öğretmenlerin kişisel özellikleri bakımından yeterlilik sahibi olmasını gerektirmektedir. Öğretmenlerin çocukları olumlu sosyal tutumlara yönlendirmesi ve teşvik etmesi, onların toplumsal iletişimini arttırıp uyumsuz sosyal tutumlarını azaltmaktadır. Toplumsal tutumları ile öğretmenlerin rol-model olmasının çocukların söz konusu tutumları sergilemesinde isteklerini arttırıran bir neden olduğu belirtilmektedir (Işık, 2007).

Kitle iletişim araçlarından olan televizyonun çocukların sosyal uyum seviyelerini etkileyen bir faktör olarak değerlendirildiği görülmektedir. Yaşadığımız dönemde çocukların büyük bir kısmının vakitlerini televizyon izleyerek geçirdiği bilinmektedir (Kırık, 2013: 189). Literatürdeki çalışmalara bakıldığında çocukluk döneminden itibaren uzun süre televizyon izlemenin sosyal beceri ve uyum gelişimini olumsuz olarak etkilediği tespit edilmektedir (Erdoğan, 2010: 766).

Göçmen Çocuklarda Sosyal Uyum Sorunları

Zorunlu bir sebepten ötürü gerçekleşen göç kavramında yeni bir bölgeye giden göçmenin çeşitli problemler ile yüzleşmesinden ve o bölgenin var olan düzenine uyum sağlaması bakımından çok yönlü uyum sorunlarıyla karşılaşmasına neden olduğu belirtilmektedir. Göçmenlerin hedef devlet vatandaşları ile karşılıklı olarak uyum döneminin geliştirilmesi; sığınmacıların siyasal, kültürel ve toplumsal hususlarda yeni göç etmiş oldukları yerde yaşayan insanların da katılım sağlamaları ile sığınmacı konusunun bütüncül olarak ele alınması, sorunların çözümü için “uyum” sorununa dikkat çekilmesi gerekmektedir (Taştan ve ark., 2018).

Göçmenlerin yaşadıkları sosyal uyum sorunlarının başında eğitim ile ilişkili sorunlar gelmektedir. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılarında yaşamakta oldukları temel problemlerin başında eğitimin olduğu görülmektedir. Toplumsal adaptasyonun sağlanmasının toplumsal

barış adına önemli bir gereksinim olduğu, özellikle de çok sayı gerçekleşen Suriyeli göçün sonrasında bu konu üzerinde ülkemizde titizlikle durulduğu belirtilmektedir. Dini eğitim, kültür eğitimi, dil eğitimi, mesleki eğitim, ilk ve orta düzeydeki okullarda ve üniversite eğitimi gibi örgün ve yaygın eğitim alanlarının Suriyeli çocuk ve yetişkinlere faydalı olduğu, onların ülke sınırları içerisinde hayatlarını kurup, halkla uyumlu bir şekilde yaşamlarını devam ettirmelerini kolaylaştırması beklenen bir durum olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte Suriyeliler ile uyum içerisinde yaşamsal bir alan oluşturulması için Türk toplumunun da toplumsal adaptasyon için eğitim almalarının faydalı olacağı düşünülmektedir (Duman, 2019).

Her çocuk gibi göçmen çocukların da göç edilen bölgedeki insanlar tarafından kabullenilmeyi, sağlıklı bir arkadaşlık bağı kurabilmeyi, göç edilen bölgedeki insanlar ile uyum sağlamayı umut ettikleri belirtilmektedir. Ancak göç edilen bölgedeki insanlar ile karşılaştıkları eğitim, dil ve kültürel sorunları nedeni ile toplumsal uyum sorunları yaşadıkları görülmektedir. Göçmen çocukların bölgedeki yerel halkın çocuklarına göre çeşitli duygusal özellikler sergilediği, akranlarından daha farklı gelişen uyum dönemlerinin olduğu ve genellikle ortaokul döneminde ön ergenliğe girmeleri nedeni ile uyum sorunları yaşadıkları bilinmektedir (Aydoğdu, 2019).

Göçmen çocuklar da tıpkı yetişkin göçmenlerde olduğu gibi yaşadıkları bölgelerde dil problemi yaşamakta, yaşadığı bölgenin anadilini öğrenmekte zorluk çekmekte, söz konusu gelişmeler sosyal uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda da göçmenlerde dil sorunu yaşandığı görülmektedir. Ergun'un (2018) yapmış olduğu çalışmada Karaman ilindeki sığınmacıların yaşadıkları şehre uyum sağlama seviyelerinin incelendiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda 334 mültecinin katıldığı çalışmanın sonucunda mültecilerin genel anlamda genç yaş ortalamasının yüksek düzeyde olduğu, sığınmacıların karşılaştığı problemlerin çözümünde Türkiye'nin kültürel olarak daha yakın olduğu, geçmişten beri kültürel bağların birbirine benzemesi nedeni ile Türkiye'ye geldikleri rapor edilmektedir. Bununla birlikte sığınmacıların Türkiye'de çalışma izin prosedürlerinin zorluğu ve uzun sürmesi nedeni ile yasa dışı çalışma yolunu seçtikleri, Türkçe dil kurslarının az olması, sağlık hizmetlerinden yararlanırken kendilerini ifade edebilme konusunda dil bilmemekten kaynaklanan problemler yaşamalarının ve sığınmacıların geri dönme düşüncelerinin olması dolayısıyla bu problemlerin aşılamadığı belirtilmektedir. Dağdeviren (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada Elazığ'da yaşayan Suriyelilerin yaşadıkları şehre uyum sürecinin ve karşılaştıkları problemlerin ele alındığı görülmektedir. Bu amaçla 60 sığınmacının katıldığı çalışmanın sonucunda Elazığ'da yaşayan mültecilerin şehre uyum sürecinde yaşadıkları sorunların başında geçim sıkıntısının yer aldığı, ayrıca iş bulma ve çalışma şartlarında sorun yaşandığı rapor edilmektedir. Ek olarak sığınmacıların yaşamlarına uyum sürecinde her zaman yaşadığı bir diğer sorunun da dil yetersizliği olduğu belirtilmektedir.

Göçmen Çocuklara Yönelik Eğitim Politikaları

Sosyal uyum ile sığınmacıların üçüncü bir kişiye gereksinim hissetmeden uyum sağlayabilmesi amaçlanmaktadır. Sığınmacılarda aidiyet kavramının oluşturulması, toplumsal, kültürel ve ekonomik açıdan toplum yaşamına katılım sağlamaları, karşılıklı etkileşimle kültürel, dil ve din değişkenliklerinin iki taraf tarafından kabul edilmesi adına gereken etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Belgede sosyal uyumla sığınmacıların asimile olmadan toplum tarafından kabul edilmesi ve anlayışla karşılanarak farklılıklar göz önünde bulundurularak birlikte yaşanılmasının sağlanması amaçlanmıştır. Uyum Strateji Belgesi ve

Ulusal Eylem Planı Toplumsal Uyum Stratejik Amaç ve Hedefleri Tablo 1’de verilmiştir (Çoştan, 2020).

Tablo 1. Göçmenlere Yönelik Toplumsal Uyum Politikalarında Stratejik Amaç ve Hedefler

Toplumsal Uyum Politikalarının Stratejik Amaçları	Toplumsal Uyum Politikalarının Temel Hedefleri
Göçe ve göçmenlere ilişkin toplumsal bakış açısının ve yabancılara karşı yaklaşımın toplumsal uyuma katkı sağlayacak biçimde yönetilmesi. Yerel anlamda bir arada yaşamının ve karşılıklı iletişimin artırılması.	(1) Göçmenlere yönelik toplumsal kabul seviyesinin geliştirilmesi. (2) Göçmenlere yönelik toplumsal kabulü geliştirmek için gereken önlemlerin alınması. (1) Yerel yönetimlerin toplumsal adaptasyona yönelik görevlerinin artırılması adına gereken kurumsal, idari ve yasal düzenlemelerin yapılması. (2) Yerel halk ile göçmenlerin bir arada yaşamalarının desteklenmesi. (3) Yabancıların din hizmetlerinden etkili olarak yararlanmaları adına gerekli alt yapı güçlendirmesi.
Göçmenlerin yerel anlamda danışma ve istişare birimlerine etkin olarak katılımlarının artırılması.	(1) Göçmenlerin danışma birimlerine katılımının artırılması. (2) Sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesi.

Sığınmacı çocukların uyum ve sosyalleşme sürecinde okulun temel kurum olduğu belirtilmektedir. Türkiye’deki sığınmacı çocukların sosyal uyum ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim ortamı ve sosyal olanakların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu gereksinimleri karşılayabilecek eğitim ortamı ve sosyal olanakların sağlanması gerekmektedir. Okullardaki sığınmacı çocukların yaşadığı çevre, aile ve yerli çocuklar ile uyumlarının güçlendirilmesi hususunda programların hazırlanmadığı, bu sebeple söz konusu çocukların sosyal uyumlarının yeterli düzeyde geliştirilemediği belirtilmektedir. Dolayısıyla sığınmacı çocukların öğrenim gördüğü okullarda eğitim alan altı ve yedinci sınıfa devam eden göçmen çocuklara sosyal uyum eğitimi verilmesi ve böylelikle sosyal uyumlarının geliştirileceğinin sağlanacağı düşünülmektedir (Aydoğdu, 2019).

Göçmen çocukların yaşadığı temel problemlerin başında dil eğitiminin yer aldığı belirtilmektedir. Türkiye’de göçmen çocukların yaşadığı temel problemlerin başında dil eğitimi bulunmaktadır. Sosyal hayattaki birçok faaliyetin (kamu kurumları ile iletişim kurma, ulaşım, sosyal hayat, diğer insanlar ile iletişim vb.) Suriyelilerin Türkçe bilmemeleri sebebi ile sağlıklı olarak gerçekleşemediği belirtilmektedir. Benzer olarak çalışma hayatına girme hususunda yaşanan problemlerinde temelinde yine dil yetersizliği sorununun yer aldığı bilinmektedir. Söz konusu durumun Suriyelilere Türkçe öğretilmesinin zorunlu bir hale getirdiği belirtilmektedir. Bu çerçevede Millî Eğitim Bakanlığı’nın Eylül 2013 tarihli “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” ile Suriyelilere Türkiye’de eğitim hakkı tanınmaktadır (Artan & Arıcı, 2017).

Geçici Koruma Yönetmeliği (md. 28) çerçevesinde göçmenlere eğitim alanında verilmiş olan haklar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

(1) Mevzuat dahilinde olan yabancıların eğitim çalışmaları, geçici barınma merkezlerinin içi ve dışında MEB sorumluluğu ve kontrolünde sürdürülmektedir. Bu kapsamda;

a) 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere, okul öncesi eğitim döneminde 36-66 aylık çocuklara okul öncesi eğitim hizmeti sunulabilmektedir.

b) İlk ve orta dereceli öğrenim düzeyinde olan çocukların eğitim-öğretim etkinlikleri, MEB'in ilgili yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir.

c) Her yaş grubuna uygun beceri ve hobilere ilişkin kurslar, meslek edindirme kursları ve dil kursları talep doğrultusunda düzenlenebilmektedir.

(2) Geçici koruma altında olanların ön lisans, lisans ve lisans üstü eğitimi ile ilgili esas ve usuller YÖK tarafından tespit edilmektedir.

(3) Bu mevzuat kapsamında Türkiye'de öğrenim gören yabancılar, gördükleri eğitimin kapsam ve süresini belirten belge verilmektedir. Çeşitli programlarda eğitim alınıp belgelenmiş ise söz konusu eğitim ve belgeler MEB veya YÖK Başkanlığının ilgili birimleri tarafından değerlendirilip uygun görülen seviyelere denklikleri sağlanmaktadır.

(4) Bu mevzuat dahilinde olan yabancıların eğitim çalışmaları ile ilgili diğer usul ve esaslar, MEB tarafından belirlenmektedir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün göçmenlere eğitim alanında sunmuş olduğu uyum politikalarının stratejik hedef ve amaçları Tablo 2'de belirtilmektedir (Çoştan, 2020).

Tablo 2. Göçmenlere Sunulan Eğitim Uyum Politikalarının Stratejik Amaç ve Hedefleri

Stratejik amaçlar	Temel hedefler
Göçmenlerin örgün eğitime ulaşım katılmalarının artırılmasına yönelik çalışmaların artırılması.	(1) Örgün eğitime göçmenlerin ulaşabilmelerinin desteklenmesi için yönetmeliğin ve eğitim kurumlarının fiziki, beşerî ve idari kapasitelerinin artırılması. (2) Göçmenlerin örgün eğitime ulaşmalarının desteklenmesinde tespit, farkındalık ve bilgilendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi. (3) Göçmen çocukların okula gidememeleri ya da eğitime ara vermelerine sebep olan (maddi olanaksızlıklar, okula adapte olamama, küçük yaşta evlenme, ayrımcılığa maruz kalma vb.) unsurların araştırılıp ortadan kaldırılması.
Göçmenlerin örgün eğitime devamlılıklarının ve başarılarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların güçlendirilmesi.	(1) Göçmenlerin örgün eğitime devamlılığının sağlanması için bilgilendirme yapılmasıyla öğrencilerin okula devamlılığının sağlanması için sistematik metotların geliştirilmesi.
Göçmenlerin üniversitelere erişiminin desteklenmesi.	(1) Üniversiteye ulaşmalarının sağlanması adına gerekli bilgilendirmenin yapılması ve erişimlerini destekleyen kaynakların geliştirilmesi.

Yaygın eğitim programlarının göçmenlerin ihtiyaçlarına göre geliştirilip katılımlarının artırılması.

(1) Yükseköğretim kurumlarının toplumsal adaptasyon ve göçün olumlu etkilerini destekleyen çalışmalar yürütmesi.

(1) Türkçe dil öğretiminin devam ettirilmesi, standart ve sistematik bir şekilde geliştirilmesi ve yaygın bir hale getirilmesi için gerekli faaliyetlerin yapılması.

(2) Yaygın eğitim kurumlarının kapasitelerinin göçmenlerin ihtiyaç ve erişimlerine göre geliştirilmesi.

(3) Adaptasyon eğitim programının geliştirilip göçmenlerin uyum eğitimlerine katılmalarının sağlanması.

Eğitim faaliyetlerinin yanında göçmenlere yönelik sosyal uyum politikaları kapsamında sağlık hizmetlerine de önem verilmektedir. Bilindiği gibi kamu sağlığı ve düzenini yakından alakadar eden göz dalgası ile beraber sağlık alanında da bazı politikaların gerçekleştirilmesi ve uygulanması kaçınılmaz olmuştur. Yasalara bağlı olarak düzenlemelerden biri olan sağlık hizmetleri bunun yanında temel insani haklardan biri olarak bireylerin yaşamlarını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmelerinin şartlardandır. Göçmenlere yönelik açık kapı uygulamasıyla ülke sınırından geçer geçmez bireylerin sağlık kontrolleri yapılmıştır. Yüksek düzeyde göç alan Türkiye'ye giriş sağlayan Suriyeli mülteciler ülkemiz zor şartlar altında gelmeleri, kamp ya da dışarıda kalabalık bir şekilde konaklamaları, geçinme ve barınma imkanlarını sağlık durumlarını olumsuz şekilde etkileyebilmektedir (Önder, 2019).

SONUÇ

Sosyalleşme ve sosyal uyum sürecinde çocuklar üzerinde okulun önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda göçmen çocuklarda sosyal uyum sorunlarının en aza indirilmesi için eğitim politikalarına önem verildiği görülmektedir. Eğitim politikaları sayesinde göçmen çocuklar hem diğer akranları ile kaynaşmakta hem de yerel dili öğrenmektedirler. Buna paralel olarak göçmen çocuklarda sosyal uyum sorunları en aza inmektedir. Türkiye'de göçmen çocuklara yönelik eğitim faaliyetlerinin okul öncesi dönemden itibaren başladığı görülmektedir. Eğitim faaliyetlerinden yararlanamayan çocuklar yerel halkın dilini öğrenme konusunda sorun yaşamaktadır. Bu durum çocukların yetişkinlik yıllarında da ciddi uyum sorunları yaşamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle göçmen çocuklara yönelik eğitim politikalarının etkin bir biçimde uygulanması gerektiği söylenebilir.

Bilindiği gibi göçmen çocukların sosyal uyum süreçlerinin sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesi için sağlıklı bireyler olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda sosyal uyum politikaları kapsamında sağlık hizmetlerine de önem verildiği görülmektedir. Bunun yanında elde edilen sonuçlara göre göçmen çocuklara din eğitimi sağlandığı, yeni yaşam alanlarının kültürel yapılarını benimsemelerine yönelik uygulamalara yer verildiği görülmektedir.

KAYNAKLAR

Artan, T., & Arıcı, A. (2017). İstanbul'da yaşayan geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik sosyal hizmet uygulamalarının değerlendirilmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(1), 1-21.

- Aşkın, E. Ö., Yayar, R., & Oktay, Z. (2013). Kırsal göçün ekonometrik analizi: Yeşilyurt ilçesi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(2), 231-252.
- Aydemir, S. & Şahin, M. C. (2018). Zorunlu-kitlesele göç olgusuna sosyolojik bir yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar örneği. *Dini Araştırmalar*, 21(53), 121-148.
- Aydoğdu, F. (2019). *Göçmen aile çocuklarının uyum düzeylerine sosyal uyum eğitim programının etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başarıcı, M. (2019). *2011-2017 Tarihleri arasında Suriyeli sığınmacıların kente uyum sürecinde yaşadıkları ekonomik ve sosyal sorunlar: Gaziantep örneği*. Yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Çelik, F. (2006). İç göçlerin itici ve çekici güçler yaklaşımı ile analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27, 149-170.
- Çoştan, U. (2020). *Türkiye'de göç yönetimi ve politikaları: Suriyeli mülteciler örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Dağdeviren, G. (2018). *Suriyeli sığınmacıların entegrasyon süreci ve sorunları: Elâzığ örneği*. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Duman, T. (2019). Toplumsal uyum için eğitimin önemi: Türkiye'deki Suriyeliler örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 41, 343-368.
- Sibiri, A. E., Ayinmoro, A. D., & Jack-Jackson, T. C. B. (2014). The socio-cultural effects of internal migration among the people of Akutupa Kiri in the North-Central Zone, Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(15), 494-503.
- Er, A. (2015). İtici ve çekici faktörler bağlamında iç göç: Gaye Hiçyılmaz'dan Fırtınaya Karşı. *Göç Dergisi (GD)*, 2(1), 43-58.
- Erdoğan, S. (2010, Kasım). *Erken çocukluk döneminde televizyonun sosyal gelişime ve değerler eğitimine etkisi*. In International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya.
- Ergün, G. (2018). *Mültecilerin kente uyumunu ölçmeye yönelik Karaman ilinde bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Gazete, R. (2014). *Geçici Koruma Yönetmeliği*. www.mevzuat.gov.tr Erişim tarihi: 06.07.2022
- Gen., Y., Ustabaşı-Gündüz, D., & Çöpoğlu, M. (2019). Göç ve kalkınma ilişkisi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(18), 479-498.
- Günay, E., Atılğan, D., & Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 37-60.
- Işık, M. (2007). *Anasınıfına devam eden beş-altı yaş çocuklarına sosyal uyum ve beceri ölçeğinin uyarlanması ve uygulanması*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kabasakal, Z., & Çelik, N. (2010). The effects of social skills' training on elementary school students' social adjustment. *İlköğretim Online*, 9(1), 203-212.
- Kırık, A. M. (2013). Televizyonun gelişim çağı çocukları üzerindeki olumsuz etkileri ve ebeveynlerin kontrol sorunu. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 189-198.
- Koçak, Y., & Terzi, E. (2012). Türkiye'de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.

- Önder, N. (2019). Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sağlık politikalarının analizi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 110-165.
- Özdemir, M. (2008). *Türkiye’de iç göç olgusu, nedenleri ve Çorlu örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Tanrıverdi, H., & Erarslan, N. (2015). Okul öncesi çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişki. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 9-23.
- Taştan, C., İrdem, İ., & Özkaya, Ö. (2013). *Politika ve uygulama boyutlarıyla göç ve uyum*. 1. Baskı. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Tuzcu, A., & Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66.

EXTENDED ABSTRACT

It is known that social relations are very important in the structure of contemporary society. Because it is seen that a significant part of people’s lives interact with other people. Due to these reasons, it is mentioned that people with high social skills can communicate more easily with other people in the society. It is stated that social skills acquired in childhood play an important role in creating social interactions with other individuals in the forthcoming period of life. Therewithal, it is seen that the social skills acquired during childhood positively affect the individual’s adaptation to society in adulthood (Kabasakal & Çelik, 2010). It is stated that the development of social adaptation in children begins in the pre-school period. In the mentioned period, they have to do some work both with their peers and with adult people and they have to do it successfully when they take responsibility. In this respect, it is stated that it is very important in terms of social development to focus on the importance of spending time together, to approve and support the right attitudes, and to warn and correct the wrong attitudes appropriately (Tanrıverdi & Erarslan, 2015).

It is known that the family is at the forefront of the factors that affect and shape social cohesion. It is stated that communication within the family can affect children’s social skills and adaptation positively and negatively. It is seen that the warmth, closeness, love and behavior of parents towards children positively affect their adaptation and skills when they have a reassuring and consistent approach. On the contrary, it is stated that parents apply very harsh authority and discipline and put too much pressure on their children and that they grow up far from a loving and flexible communication process negatively affects children’s skills and social adaptation (Işık, 2007).

It is known that another factor that has an effect on social cohesion is the number of siblings or the relations between siblings. It is stated that only children who have no sibling can be egocentric, dependent on others and have variable personalities. It is seen that the social emotional development levels of children without siblings are at a higher level than children with two or three siblings and children with four or more siblings. It is stated that social adjustment of children with one or two siblings is higher than children with three or more siblings. In this context, it is seen that the social sensory adaptation levels decrease as the number of children increases. When the study findings in the literature were looked, it is stated that the variable of the number of siblings is an important determinant on social adaptation abilities (Işık, 2007; Yılmaz & Tepeli, 2013).

The concept of migration is explained as ‘the movement of individuals from their existing position to a different place due to political, cultural, economic and social reasons’ (Koçak & Terzi, 2012). In addition, it is seen that it is stated that the International Organization for

Migration defines the concept of migration as ‘people crossing the borders of international countries, individually or as a group, and settling in another country’. In this framework, it is stated that all population movements in which individuals are displaced, regardless of their cause, structure and duration, are considered within the scope of migration (International Organization for Migration, 2004: 35). It is seen that the common point of the definitions related to migration is to change place and move. Among the difficulties in which it is important to put forward a detailed and common definition of migration in terms of communal; it is stated that each migration movement and phenomenon has its own reasons, scope, realization and way of living are different from each other. Another important factor to consider is that migration is a process rather than a social phenomenon that develops suddenly (Başarıcı, 2019).

People from different cultures need to live together, accept differences and overcome difficulties together. In the process of complying with a new lifestyle, it can cause the individual to experience feelings such as alienation, regret, social isolation, feeling worthless and loneliness, and as a result of the existence of these feelings, stress can be much more. It is stated that not coping with the existing stress effectively puts individuals at risk of some health problems such as depression and anxiety disorder (Tuzcu & Bademli, 2013). In addition to the psychological problems that immigrants experience, the processes of adapting to the new culture they live in cause as well as emerging social adaptation problems. Since children are among the groups most affected by the migration process, it is an expected result that children also experience social cohesion problems during the migration process. Education has a great role in minimizing the social cohesion problems experienced by children in parallel with the migration process. In this study, it was aimed to examine the social cohesion problems experienced by immigrant children and to evaluate the education policies to prevent social cohesion problems.

School has a significant impact on children in the process of socialization and social adaptation. In this context, it is seen that education policies are given importance in order to minimize the social cohesion problems in immigrant children. Thanks to education policies, immigrant children both mingle with their peers and learn the local language. In parallel with this, social adaptation problems in immigrant children are minimized. Educational activities for migrant children in Turkey are seen to start from the pre-school period. Children who cannot benefit from educational activities have problems in learning the language of the local people. This situation causes children to experience serious adaptation problems in their adult years. For this reason, it can be said that education policies for immigrant children should be implemented effectively.

As it is known, immigrant children must be healthy individuals so as to carry out their social adaptation processes in a healthy way. In this context, it is seen that health services are also given importance within the scope of social cohesion policies. In addition, according to the obtained results, it is seen that religious education is provided to immigrant children and practices towards adopting the cultural structures of their new living spaces are include.

FUTBOLDA TARAFTAR ŞİDDETİNİN ÖNLENMESİNDE PASSOLİG UYGULAMASININ ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF PASSOLIG APPLICATION IN PREVENTING FAN VIOLENCE IN FOOTBALL

Erdem Gürol ERDEN

e-mail: erdemgurolerden@stu.aydin.edu.tr

İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yeni Medya Anabilim Dalı, Yeni Medya Programı, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Son yıllarda insanların hem aktif olarak katıldıkları hem de seyirci olarak yer aldıkları spor dallarının başında futbol gelmektedir. Futbolun zaman içerisinde endüstrileşmesi futbola olan ilginin artmasına zemin hazırlamıştır. Buna paralel olarak insanların futbola yükledikleri anlam da değişmiştir. Eski dönemlerde bir eğlence ve seyir amacı olan futbol günümüzde taraftarların yüksek beklentiler izledikleri bir spor dalı olmuştur. Bu durum zaman içerisinde taraftar şiddetinin de artmasına zemin hazırlamıştır. Futbolda taraftar şiddetinin boyutları yüksek düzeye geldiği için devletler taraftar şiddeti ile mücadele etmek için bazı yasalar yürürlüğe koymuştur. Türkiye’de de taraftar şiddetini önlemeye yönelik çalışmalar yapılmış, söz konusu çalışmaların bir sonucu olarak passolig uygulamasına geçilmiştir. Yapılan bu çalışmada da ilgili literatür ışığında futbolda taraftar şiddetinin önlenmesinde passolig uygulamasının etkinliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Keywords: Futbol, taraftar şiddeti, passolig uygulaması

JEL KODU: L83

ABSTRACT

In the recent years, football is the leading of the sports branches in which people both actively participate and take part as spectators. The industrialization of football over time paved the way for an increase in interest in football. Parallel to this, the meaning that people attribute to football has also changed. Football, which was an entertainment and watching purpose in the past, has become a sport that fans watch with high expectations today. This situation paved the way for an increase in fan violence over time. Since the extent of fan violence in football has reached a high level, states have enacted some laws to struggle fan violence. Studies have been carried out to prevent fan violence in Turkey, and as a result of these studies, passolig application has been implemented. In this study, it was aimed to evaluate the effectiveness of the passolig application in the prevention of fan violence in football in the light of the relevant literature.

Anahtar Kelimeler: Football, fan violence, passolig application

JEL CODE: L83

GİRİŞ

Yaşadığımız dönemde futbolun dünya çapında topla oynanan popüler bir spor dalı olduğu ve iki takım arasında 11’er oyuncu ile oynandığı bilinmektedir. Ayrıca 45’er dakikadan oluşan iki devre olmak üzere toplam 90 dakika olduğu, sahanın enine genişliğinin 45-90 metre, boyuna uzunluğunun ise 90-120 metre arasında olduğu, topun ağırlığının ise yaklaşık olarak 410 ile 450 gr arasında değiştiği ve 68-70 cm olduğu belirtilmektedir (Akbulut, 2013). Çağdaş futbolun temelinin 19. yüzyılda İngiltere’de atıldığı bilinmektedir. Özellikle ekonomik açıdan İngiltere’nin güçlü olması sebebi ile futbol ve birçok spor dalının gelişiminin hızlandığı belirtilmektedir. Ekonomik yapısının güçlü olması ile birlikte pek çok İngiliz öğrenci ve farklı

meslek mensubunun da gittikleri ülkelere futbolu götürerek yayılmasına vesile oldukları bilinmektedir (Cenikli ve ark., 2017).

1970'lerden sonra futbolun büyük bir endüstri haline geldiği görülmektedir. Medya ve kapitalizm ile birlikte popüler kültürün bir ögesi olan futbolun gelişiminin hızlandığı dikkat çekmektedir. Böyle bir düzen içerisinde futbol kulüplerinin de sponsorluk ve maç yayın hakları anlaşmaları yapıp, borsaya açılarak ya da forma reklamları vasıtasıyla varlıklarını sürdürdükleri belirtilmektedir (Gökulu, 2008). Yaşadığımız dönemde futbol oyununun toplumun her kesiminden insan tarafından keyifle izlenen bir spor dalı olduğu bilinmektedir. Bu sebeple diğer spor dallarına göre futbolun hem dünyada hem de ülkemizde popüler bir spor dalı olarak dikkat çektiği görülmektedir (Nas, 2010; Can & Cengiz, 2022; Öntürk ve ark., 2019; Şentürk, 2007; Pannenburg, 2008).

Popüler spor dalı olduğu bilinen futbolun ülkeler arası ilişkileri güçlendirdiği, kültürlerarası farkındalıkları arttırdığı ve dünya barışına destek sağlayan evrensel bir etkinlik alanı olduğu görülmektedir. Sporun sevgi, barış, sağlıklı yaşam ve toplumsal duyarlılık oluşumunda önemli bir etken olmasına karşın yaşadığımız dönemde artık şiddet olaylarıyla gündeme geldiği dikkat çekmektedir. Özellikle futbol statlarında şahit olunan şiddet ve şiddetin sebep olduğu düzensizliğin şiddete maruz kalan kişilerden ziyade birçok masum insanı da olumsuz olarak etkilediği görülmektedir. Ayrıca çok sayıda insanı spor karşılaşmalarına katılma ve izleyicisi olmaktan uzaklaştırdığı, güvenlik ve sağlık görevlileri başta olmak üzere pek çok kamu görevlisini de meşgul ettiği belirtilmektedir (Üstünel & Alkurt, 2015; Bağış, 2021). Futbolda özellikle taraftar şiddetini önlemeye yönelik olarak birçok önlem alındığı ve yasal düzenlemeye gidildiği görülmektedir. Söz konusu uygulamaların başında passolig kart uygulamasının geldiği görülmektedir. Bu uygulama ile taraftarların statlara girişleri kontrol altına alınmış, futbolda olumsuz taraftar davranışları sergileyen kişilerin statlara girişleri engellenmiştir. Söz konusu gelişmeler futbolda taraftar şiddetinin önlenmesine katkı sağlayacak uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak passolig kart uygulamasının taraftar şiddetini önlemedeki etkinliğinin ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada passolig kart uygulamasının taraftar şiddetini önlemedeki rolünün değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Futbol Taraftarları ve Özellikleri

Modernleşmiş olan futbol ile izleyici kitlesinin oluşumu arasında önemli bir bağın olduğu belirtilmektedir. Üretimdeki kapitalist mantığın futbola yansımaları sonucunda ekonomi içerisinde futbolun etkisinin giderek arttığı görülmektedir. Dolayısıyla büyüyen ekonominin üretici ve tüketicilerinin belirlendiği belirtilmektedir. Üretici kesimin medya, şirketler, sponsorlar vb. olduğu görülürken tüketicilerin de modernleşen futbol ile birlikte tribüne seyirci olarak gönderilen taraftar kitleleri olduğu görülmektedir (Taştan, 2009). Hızlı gelişim gösteren kentleşmenin sonucunda geleneksel ile modern arasında kalan kişinin taraftarlık ile aidiyet duygusunu kazandığı belirtilmektedir. Yoğun iş hayatı ve şehir yaşamının sebep olduğu sorunlarla karşılaşan kişinin spor karşılaşmalarında taraftarlık ve stadyum atmosferinin getirdiği güvenle hiç tanımadığı insanlarla bir araya gelip kaynaşabildikleri görülmektedir (Gökulu, 2008).

Futbolda taraftarlar sahip oldukları demografik özelliklere ve sergiledikleri davranış biçimlerine göre bazı gruplara ayrılmaktadır. Futbolda yaygın olarak karşılan taraftar gruplarının başında “seyirciler” gelmektedir. En basit hali ile seyirci kavramının “seyreden insan topluluğu” şeklinde ifade edilebildiği belirtilmektedir. Seyrettiği olayın nedeni ya da

sonuçlarına bakmadan tarafsız bir şekilde seyretme faaliyetini gerçekleştiren birey seyirci olarak nitelendirilmektedir. Sanayi devrimi ile birlikte modern dönemde futbol karşılaşmalarındaki tribünde bulunan kitlenin de seyirci olarak nitelendirildiği görülmektedir. Futbolda kapitalist üretim düzeninin yerleşmesine kadar aradan geçen süre içerisinde tribünü oluşturan kitlenin taraf tutma mantığının henüz yerleşmediği belirtilmektedir (Taştan, 2009).

Futbolda geçmiş dönemlerde yaygın olarak karşılaşılan, günümüzde ise alınan yasal tedbirler sayesinde sayıları giderek azalan diğer bir kitle “fanatikler” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir şeyi ölçüp tartmadan, doğru ve yanlışıyla bağlanma, bağnaz anlamlarında kullanılan fanatik kavramının futbol açısından karşılaşmayı kazanmak için her şeyin mübah olduğunu kabul edip sporla estetik ya da güzellik açısından ilgilenmeyen ve sadece sonuca odaklanan, taraftarı olduğu takımın renklerine ve marşlarına aşırı düzeyde önem veren davranışlara sahip seyirci kitlesi olduğu belirtilmektedir (Arıkan, 2007). Bu nedenle fanatikler taraftar şiddetine neden olan grupların başında gelmektedir (Bilir & Sangün, 2014). Hayatta istediklerine sahip olamayan kişilerin fanatik tarafları ile öne çıktıkları görülmektedir. Fanatikliğin temelinde yer alan ekonomik, ailevi veya toplumsal sorunları olan, sahip oldukları kimliğin yeterli olmadığını düşünen kişilerin sığındığı bağıllık türü olduğu belirtilmektedir. Kendisi gibi aynı koşullara sahip olan kişilerle bir araya gelip, grupla birlikte hareket etmenin verdiği öz güvenle davranışlarında sapmaların olabildiği görülmektedir. Söz konusu bu kimliği ile kişinin artık taraftar olmaktan ziyade fanatik olduğu belirtilmektedir. Çevresindekilere küfür edebileceği, zarar verebileceği, kesebileceği, dövebileceği ve hatta öldürebileceği görülmektedir. Fakat kişinin tüm bu davranışları kendisi için değil, fanatik olduğu kurum için yaptığı bilinmektedir (Ayan, 2006). Günümüzde fanatik taraftarların genellikle büyük kulüpleri destekleyen taraftar oldukları görülmektedir (Abdürrezzak, 2015).

Futbolda yaygın olarak karşılaşılan ve sıklıkla basın-yayın organlarında haberlere konu olan taraftar gruplarının başında “holiganlar” gelmektedir. Bazı kaynakların etimolojik kökeni bilinmeyen holigan nitelendirmesinin 1800’lerin sonunda Londra’da bir polisin öldürülmesinden sorumlu tutulan Patrick Hooligan isimli fanatik taraftardan geldiği belirtilmektedir (Dizdar, 2019). Kavramsal olarak ise İngiltere’de gerçekleştirilen futbol karşılaşmaları öncesi, sonrası ve sürecinde karşılaşılan kitleler için kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüğün İngilizce karşılığının “sokak serserisi” olduğu belirtilmektedir. Holiganların müsabakalara olay çıkarmak ve kavga etmek için gittikleri, genelde de alkolün etkisinde olarak kendi takımının taraftarlarına da rakip takımın taraftarlarına da şiddet uyguladıkları görülmektedir (Taştan, 2009). Yapılan çalışmalarda da holiganların taraftar şiddetine neden olan gruplar arasında yer aldıkları belirtilmektedir (Bilir & Sangün, 2014).

Futbol müsabakalarında yaşanan olaylarda fanatik ve holiganların payının oldukça fazla olduğu bilinmektedir. Fakat diğer taraftarların da şiddete eğilimlerinin olması sebebi ile holigan ve fanatiklerin ortaya çıkardığı şiddet olaylarına karışmaları sonucunda olayların büyüdüğü görülmektedir. Spor statlarında oluşan şiddet olaylarının ciddi boyutlara ulaşması, taraftarların şehrin caddelerinde rakip takım taraftarları ve polis ile çatışmalarının sporda şiddet ve öfkeyi ciddi bir durum olarak ortaya çıkarmaktadır (Üstünel & Alkurt, 2015).

Futbolda Taraftar Şiddeti

Şiddet kavramının en basit hali ile sadece mala ve bedene yönelik eylemler olarak tanımlanabildiği görülmektedir. Şiddet kavramının geçmişte, sadece fiziksel yaralanma ve mala yönelik eylemler ile tanımlanmadığı, kişinin etnik yapısı ve dini kimlikleri, cinsiyet vb. kişiliğine yönelik tehditleri de kapsayan bir tanımla değerlendirildiği belirtilmektedir

(Gökulu, 2008). Başka bir deyişle şiddet, bireyin fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne yönelik yapılan maddi ve manevi olumsuzlukları ifade etmektedir. Güç ve saldırganlık kavramlarının ise bu olumsuzluğun temelindeki sebepler olduğu belirtilmektedir. Söz konusu iki kavramın şiddetle doğrudan ilişkili olduğu söylenebilmektedir. Gücün kişi, grup ya da toplumsal çerçevede zarar verici boyutta saldırgan eğilim ile gerçekleştirilmesinin şiddeti ifade ettiği belirtilmektedir (Ayan, 2006).

Yaşamımızın birçok alanında karşılaştığımız şiddet olaylarının spor alanlarında da oldukça sık bir şekilde karşımıza çıktığı görülmektedir. Sporun geçmişi düşünüldüğünde şiddet olayları sebebi ile yaşamını kaybeden, zarar gören pek çok insanın olduğu belirtilmektedir. Dostluk, kardeşlik, barış gibi anlamlar yüklenmiş olan sporun temelinde var olan bu kavramların aksine yaygınlaşmaya başladığı ilk dönemlerden itibaren şiddetle birlikte anıldığı görülmektedir. Kickboks, boks ve tekvando gibi birçok spor dalında şiddetin barınmasına karşın can kaybına sebep olacak boyutta şiddet olaylarının takım sporlarında müdahale edilemeyen ciddi boyutlara ulaştığı belirtilmektedir. Şiddetin sadece sporcular içerisinde değil, saha dışında taraftar ve seyirciler içerisinde de kendini gösterdiği görülmektedir (Özsoy, 2013). Sporda şiddet olaylarının fiziksel yaralanmalar ile birlikte sözlü şiddeti de kapsadığı belirtilmektedir. Rakipler ve taraftarlara yönelik inanış, köken, yaşam tarzı ve renk gibi kişisel özelliklerini aşağılayan her türlü sözlü saldırı şekli şiddet olarak ifade edilmektedir. Bu noktadan hareketle, rakibin ötekileştirildiği, her türlü aşağılayıcı, alaycı ve tehdit içeren ifadeleri barındıran futbol haberlerinin de şiddet kapsamında ele alındığı belirtilmektedir (Gökulu, 2008).

Taraftar şiddetinin en fazla görüldüğü spor dallarının başında futbol gelmektedir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, diğer spor dallarına göre futbolda taraftar şiddetinin daha yaygın olduğu görülmektedir (Fabel & Rainer, 2021; Ward, 2002). Hatta şiddetin düzeyinin ülkelerin birbirlerine savaş açması kadar büyük boyutlara ulaştığı, yüzlerce insanın futbol karşılaşmaları nedeniyle yaşanan olaylarda yaşamını yitirdiği veya yaralandığı belirtilmektedir (Arıkan, 2007). Dünya çapında giderek artan ekonomik eşitsizlikler, sosyal problemler ve küreselleşme ile ortaya çıkan etnik kimlik sorunları ve milliyetçiliğin sonucunda şiddet olaylarının futbol karşılaşmalarında sıklıkla görülmeye başladığı dikkat çekmektedir. Özellikle de fanatiklerin ortaya çıkmasının ardından futbolun sadece seyir sporu olmaktan çıktığı, taraftarlar için de şiddetin oldukça sık yaşandığı bir ortam haline geldiği belirtilmektedir. Toplumda futbol karşılaşmalarına gerekenden fazla ciddiyet atfedildiği, maçların bir savaş halini aldığı, rakip takımın taraftarlarını düşman şeklinde görmeleri ile başladığı görülmektedir. Bu durumların neticesinde futbol müsabakalarının şiddet olaylarıyla iç içe geçtiği ve futbolda şiddet olaylarının toplumsal açıdan büyük sorunlara sebep olduğu belirtilmektedir (Talinçiler, 2013).

Türkiye’de de futbolda taraftar şiddetine bağlı olarak ölüm olayları yaşandığı görülmektedir. Yakın tarihte karşılaşılan bazı olaylar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- 1993 Ekim - Kocaeli: Kocaelispor-Ankaragücü müsabakasında taraftarların yaşadığı yer kavgasının sonucunda bir taraftarın silahla öldürüldüğü bilinmektedir.
- 2000 Nisan - İstanbul: Galatasaray-Leeds karşılaşması öncesinde gerçekleşen olaylarda iki Leeds taraftarının Taksim’de öldürüldüğü bilinmektedir.
- 2004 Kasım - İstanbul: Beşiktaş taraftarlarından birinin tribünde bıçaklandığı bilinmektedir.
- 2012 yılının Nisan ayında Türkiye Spor Toto Süper Ligi Süper Finalinde Şükrü Saraçoğlu Stadyumunda oynanan Fenerbahçe-Galatasaray müsabakasının ardından

tarafkların koltukları parçalayıp sahaya indiği, bu sebeple Őampiyon olan Galatasaray'a kupasının tribünleri boşalttıktan sonra verildiği bilinmektedir (Özsoy, 2013).

Yasal düzenlemelere bağlı olarak futbolda taraftar Őiddetinde önemli azalma meydana geldiği görölmektedir. Buna karşılık futbolun içinde yer alan birçok unsurun taraftarı tahrik ettiği ve Şiddete yönelttiği görölmektedir. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalarda futbol taraftarlarını Şiddete yönelten unsurların oldukça çeşitli olduğu göze çarpmaktadır. Türkmen ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan çalışmada Manisa'da yaşayan futbol taraftarlarını Şiddet ve saldırganlığa yönlendiren sebeplerin başında amigoların kıŐkırtmaları, kulüplerin karşılıklı Őike iddiaları, medyanın gerilimi tetikleyen haberleri, hakemlerin aldığı kritik kararlar, güvenlik güçlerinin yanlış müdahalesi, yetersiz güvenlik önlemleri, bahis oyunları ve fiziki koŐulların yetersizliğinin geldiği rapor edilmektedir.

Taraftar Şiddetinin Önlenmesinde Passolig Uygulamasının Rolü

2004 yılında 5149 sayılı "Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun" ile sporda Şiddetin bir suç olduğunun belirtildiği ve yaptırım için bazı idari cezaların uygun göröldüğu belirtilmektedir. İzleyici kitlesinin sayısının artması ve karŐılaŐma düzeninin holigan ve fanatik taraftarlar tarafından bozulması sebebiyle 2011'de 6222 sayılı "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun", 5149 sayılı kanunu yürürlükten kaldırıp uygulamaya konulduğu bilinmektedir. Bahsedilen kanun düzenlemesiyle sporda Şiddet olaylarına karŐıŐan kişilerin sahalardan uzaklaŐmalarına dönük düzenlemelere yer verildiği ve e-bilet uygulamasına geçilmesi gibi yeniliklerin getirildiği belirtilmektedir. 6222 sayılı kanunda bulunan saha güvenliği başlıklı 6. maddede sahalarda görevli olacak güvenlik görevlilerinin 10.06.2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunda yer alan "görev ve yetkileri haizdir" ibaresi ile 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanuna göndermede bulunulduğu görölmektedir (Üstünel & Alkurt, 2015).

Yeni düzenleme ile birlikte taraftarlar maçlara passolig kart ile girmeye başlamıŐtır. Uygulamada kullanılan passolig kart: Maç bileti satın almıŐ ancak elektronik kartı yanında olmayan ya da eline ulaŐmamıŐ seyircilere stadyum kapısından geçiŐlerin sağlanması için verilen tek seferlik geçiŐ kartı olarak tanımlanmaktadır. Geçmişte basılı halde kullanılan kâğıt biletlere elektronik sistemlerin geliŐmesi ile birlikte deđiŐip elektronik ortamda oluŐturulduđu ve böylelikle istenildiğinde eriŐilebildiđi görölmektedir. Etkinliklere giriŐte, talih oyunlarına katılmada ve ulaşım araçlarına binmede basılı biletlere yanında elektronik biletlere de kullanılmaya başlandığı belirtilmektedir. E-bilet ile basılı biletin dijital ortama taŐındıđı görölmektedir (Baykara, 2017).

Passolig Kart uygulaması ile 6222 sayılı "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun" ile uygulamaya giren e-bilet sistemi, stada biletsiz giriŐlerin önlenmesi, karaborsa bilet satıŐının engellenmesi, sporda Şiddet olaylarının azaltılması, insanların Şiddet ve küfrün olmadığı tribünlerde müsabakaları seyredebilmesi, kadın ve çocukların daha fazla statlara gelmelerinin sağlanması, Şiddete ve olumsuz tezahürlere neden olanların anında tespit edilmesi ve böylelikle karŐılaŐmalardan men edilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir. Planlanan projenin bir ürünü olan passolig karta bireyin bütün kimlik ve adres bilgilerinin, sabıka kayıtlarının, parmak izi, yüz tanıma sistemi ile bütünleŐtirilecek görsel bilgilerin tanımlanmakta olduğu böylelikle kişilerin anında tespit ve takibinin yapılmasının hedeflendiği görölmektedir (Balsarı, 2018; Baykara, 2017; Mirzahi, 2016).

Passolig uygulaması ile birlikte şiddet olaylarına karışan taraftarların ilerleyen zamanda statlara girişleri engellenmektedir. Bu açıdan ele alındığı zaman şiddet olaylarına neden olan taraftarların müsabakalardan uzaklaştırılmasının futbolda taraftar şiddetini azaltmaya katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Buna karşılık taraftar şiddetinin önlenmesinde önemli bir uygulama olarak dikkat çeken passolig uygulaması taraftarların maçlara olan ilgisini de azaltmıştır. Bunun temel nedenlerinin başında uygulamanın ilk yıllarında passo kart fiyatına yüksek düzeyde zam yapılması gelmektedir (Mumcu ve Karakullukçu, 2019). Bunun yanında passolig uygulamasına geçildikten sonra da taraftar şiddetinin devam ettiği görülmektedir. Uygulama her ne kadar taraftar şiddetini önlemeye yönelik bir yapıya sahip olsa da günümüzde taraftarların hala şiddet olaylarına yöneldikleri belirtilmektedir (Esentaş ve ark., 2019).

Sonuç ve Öneriler

Son yıllarda özellikle futbolda taraftar şiddetinin arttığı görülmektedir. Futbolda taraftar şiddeti bazen ölüm olaylarıyla sonuçlanmaktadır. Bu durum zaman içerisinde ülkelerin sporda şiddetin önlenmesine yönelik sert tedbirler almalarına zemin hazırlamıştır. Türkiye’de de 2014 yılından itibaren passolig uygulamasına geçilmiş, böylece taraftar şiddetinin en aza indirilmesine yönelik büyük bir adım atılmıştır. Uygulamanın ilk yıllarında uygulamadan kaynaklanan birtakım sorunlar nedeniyle taraftarların maçlara gitme oranlarında düşüş meydana gelmiştir. Ancak zaman içerisinde uygulamadan kaynaklanan eksikliklerin giderilmesi ile birlikte passolig uygulamasını kullanan taraftar sayısında artış meydana gelmiştir.

Günümüzde passolig uygulamasını kullanan taraftar sayısının fazla olması statların daha güvenli bir hale gelmesine katkı sağlamıştır. Bu durum taraftar şiddetini azaltan bir unsur olarak karşımıza çıkmakla beraber, taraftar şiddetini arttıran birçok unsurun (yönetici davranışları, hakem kararları, medyada yer alan haberler ve söylemler) hala varlığını devam ettirdiği görülmektedir. Bu nedenle futbolda taraftar şiddetinin tam anlamıyla ortadan kalkmadığı, passolig uygulamasının tek başına taraftar şiddetini önlemede yetersiz kaldığı görülmektedir. Amacına uygun bir biçimde kullanıldığı zaman passolig uygulamasının taraftar şiddetini önlemede oldukça etkili olacağı açıktır. Ancak Türkiye’de taraftar şiddetinin en aza indirilmesi için passolig uygulamasına ek olarak taraftar şiddetini arttıran diğer unsurların da azaltılması gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Abdürrezzak, A. O. (2015). Futbolun gizemli dünyasının sosyo-kültür, kimlik ve mitoloji bağlamında değerlendirilmesi: İki kulüp örneği. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 16, 51-69.
- Akbulut, T. (2013). *Futbolcularda sinir-kas iletimini kolaylaştırıcı germe çalışmalarının vuruş hızı ve eklem hareket genişliğine akut ve kronik etkileri*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arıkan, Y. (2007). Futbolda şiddet ve polis. *Polis Bilimleri Dergisi*, 9(1-4), 109-132.
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve fanatizm. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191-209.
- Bağış, R. C. (2021). Futbol taraftarı saldırganlığı ve sosyal öğrenme. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 184-193.
- Balsarı, K. (2018). *6222 sayılı sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun gereğince yeni uygulama: elektronik bilet ve futbolda şiddet durumu*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Baykara, A. (2017). *Futbol müsabakalarındaki elektronik bilet sisteminin seyirci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Bilir, P., & Sangün, L. (2014). Adana Demirspor ve Adanaspor futbol taraftarlarının şiddet eğilimleri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 56-65.
- Can, H. E., & Cengiz, R. (2022). Popüler bir spor alanı; Futbol, sosyolojik bir yaklaşım. *Journal of International Social Research*, 15(87), 15-23.
- Cenikli, A., Dalkılıç, M., Yiğit, E., & Bozkurt, V. (2017). Modern futbolun tarihi. *Diyalektolog*, 14, 53-63.
- Dizdar, C. (2019). VAR, futbolun cenaze merasimidir!. *TRT Akademi*, 4(8), 522-535.
- Esentaş, M., Güzel, P., & Vatansever, B. (2019). Şiddet “sız” taraftar ol. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 355-363.
- Fabel, M., & Rainer, H. (2021). How much violence does football hooliganism cause?. *CEsifo Working Paper*, 9431, 1-38.
- Gökulu, G. (2008). Futbol haberlerinin sunumunda şiddet fanatizm ve milliyetçilik. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(3), 147-164.
- Mizrahi, H. (2016). *Passolig: Türk futbolunda bir devrim mi yoksa bir fişleme sistemi mi?*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mumcu, H. E., & Karakullukçu, Ö. F. (2019). Passolig uygulamasının futbol izleyicisi üzerine etkileri. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 46-57.
- Nas, K. (2010). *Futbolcularda sürat ve çabukluk arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Öntürk, Y., Karacabey, K., & Özbar, N. (2019). Günümüzde spor denilince ilk akla neden futbol gelir? sorusu üzerine bir araştırma. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 1-12.
- Özsoy, S. (2013). *Sporda şiddet ve media: Tüm yönleri ile şiddet çalışmayı tebliğleri*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Basımevi.
- Pannenberg, A. (2008). *How to win a football match in Cameroon: An anthropological study of Africa's most popular sport*. African Studies Centre.
- Şentürk, Ü. (2007). Popüler bir kültür örneği olarak futbol. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 25-41.
- Talimciler, A. (2013). *Sporda/futbolda şiddet: Gerçekten çözmek istiyor muyuz?*. Tüm Yönleriyle Şiddet Çalışmayı Tebliğleri, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Basımevi.
- Taştan, Ş. (2009). *Futbol taraftarlığı ve şiddet olgusu farklı taraftar gruplarında şiddet eğilimleri üzerine karşılaştırmalı sosyolojik bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Türkmen, M., Yıldız, K., & Zekioğlu, A. (2013). Sosyolojik açıdan sporda şiddet ve çirkin tezahüratın nedenlerinin araştırılması: Manisaspor taraftarları örneği. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 8(2), 15-34.
- Üstünel, R., & Alkurt, Z. (2015). Futbolda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi için 6222 Sayılı yasanın getirdiği yeni bir uygulama: Elektronik bilet ve yaşanan sorunlar. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 21(1), 141-175.
- Ward Jr, R. E. (2002). Fan violence: Social problem or moral panic?. *Aggression and Violent Behavior*, 7(5), 453-475.

EXTENDED ABSTRACT

Football which is a popular sport is a universal field of activity that strengthens relations between countries, increases intercultural awareness, and supports world peace. Although sports are one of the important factors in the formation of peace, love, social sensitivity and

health life, nowadays, it is at the agenda with violent incidents. Especially, violence and irregularity caused by violence in football stadiums negatively affect many innocent people as well as individuals exposed to violence and keep many people away from participating in sports events and being spectators, in addition, it also occupies many public officials, being in the first place security and health officials. (Üstünel & Alkurt, 2015).

Football is the leading of the sports branches where fan violence is most common. In the studies in the literature, it is stated that fan violence is more common in football when compared to other sports branches (Fabel & Rainer, 2021; Ward, 2002). Even, the level of violence has reached such a level that countries declare war on each other, and it paved the way for hundreds of people to die or be injured in the events that occurred due to football competition (Arıkan, 2007). Increasing economic inequalities in the world, social problems, ethnic identity problems caused by globalization and violence, which are the reflection of nationalism feelings, have started to be seen quite frequently in football competition. Especially with the emergence of fanatical masses, football ceased to be just a spectator sport and became an environment where violence is experienced quite frequently among the fans. By attaching more seriousness to football matches than it should be in the society, the matches became a war, and the fans of the opposing team began to be described as the enemy. Due to these situations, football matches are intertwined with the concepts of violence, and violence in football has become a situation that creates great social problems (Talimciler, 2013).

Violence, which we encounter in many parts of our lives, is also seen quite frequently in sports fields. When we look at the history of sports, it is full of people who lost their lives, injured and suffered due to violence. Contrary to its underlying structure, sport, which has meanings such as friendship, peace and brotherhood, has been strongly associated with violence since the first years of its spread. While many sports branches such as boxing, kickboxing, and taekwondo involve violent issues, violence in team sports, which is difficult to intervene, reaches serious dimensions that cause loss of life. Violence manifests itself not only among the players, but also among the spectators and fans outside the sports fields (Özsoy, 2013). Violence in sports includes the acts of verbal violence as well as physical injuries. Any form of verbal attack on opponents and supporters that insults individual characteristics such as origin, belief, colour and lifestyle is considered as violence. When evaluated from this point of view; Football news that includes all kinds of cynical, humiliating and threatening expressions that marginalize the opponent is also considered within the scope of violence (Gökulu, 2008).

It is seen that many measures have been taken and legal regulations have been made in order to prevent the violence of the fans, especially in football. It is seen that the first of these applications is the passolig card application. With this application, the entrance of the fans to the stadiums was controlled, and the entrance of the people who exhibited negative fan behaviours in football was prevented to enter into stadiums. These developments appear as practices that will contribute to the prevention of fan violence in football. However, it has been observed that the studies on the effectiveness of the passolig card application in preventing fan violence are limited. Within the scope of this study, it was aimed to evaluate the role of passolig card application in preventing fan violence.

In 2004, with the Law No. 5149 on the 'Prevention of Violence and Irregularity in Sports Competitions', violence in sports was defined as a crime and some administrative penalties were deemed appropriate for sanction. Due to the increase in the number of the audience and

the disruption of the encounter order by fanatic and hooligan fans, in 2011, the ‘Law on the Prevention of Violence and Irregularity in Sports’ no. 6222 was put into practice by repealing the law no. 5149. With this law regulation, effective regulations were included for individuals involved in violence in sports to stay away from sports fields, and innovations such as the introduction of electronic ticketing were innovated. In addition, unlike the others, judicial sanction was envisaged with this law. In the 6th article titled field security in the law numbered 6222, it is referred to the Law No. 5188 on Private Security Services that saying ‘private security officers to be assigned in sports fields have duties and powers’ in the Law on Private Security Services dated 10.06.2004 and numbered 5188. (Üstünel & Alkurt, 2015).

With the new regulation, the fans started to enter the matches with a passolig card. Passolig card used in the application: It is a one-time pass card given to spectators who do not have or have not received their electronic card despite purchasing a match ticket, in order to enable them to pass through the stadium gate. The paper ticket, which was used in printed form in the past, has started to be used as an e-ticket, which is created electronically and can be accessed at any time, with the development of electronic systems. In addition to printed tickets, electronic tickets have started to be used to enter events, get on transportation vehicles, and participate in games of fortune. Electronic ticket and printed ticket were transferred to digital media (Baykara, 2017).

With the Passolig Card application launched, and with the Electronic Ticket System implemented with the ‘Law on the Prevention of Violence and Irregularity in Sports’ numbered 6222, it is aimed to reduce violence in sports, to prevent spectators who enter the stadium without tickets, to allow people to watch the competition in the stands where there is no swearing and violence, to ensure that more children and women come to stadiums, immediately to identify individuals who cause violence and negative cheers, to ban them from competitions and to prevent black market ticket sales. Passolig card, which is the product of the planned project; It is aimed to identify and track people instantly by defining data such as all identity and address information of the person, criminal record information, fingerprint, visual information to be integrated into the face recognition system (Balsarı, 2018; Baykara, 2017; Mirzahi, 2016).